

Ekologinės gamybos maisto produktų receptūros sudarymas, ženklinimo etiketės projekto parengimas

III sertifikavimo skyriaus ekspertė
Reda Butkevičiūtė

Tikslas

- Sudėties reikalavimai
- Receptūrų parengimas tvirtinimui
- Ženklavimo reikalavimai
- Ženklavimo etiketės projektas suderinimui

Sudėties reikalavimai

- Perdirbto maisto sudėtis turi (R2018/848 IV, 2.1.):
 - a) produktą iš esmės turi sudaryti žemės ūkio kilmės sudedamosios dalys arba maistui skirti produktai, išvardyti I priede; siekiant nustatyti, ar produktas iš esmės pagamintas iš tų produktų, neatsižvelgiama į pridėtą vandenį ir druską;
 - b) ekologiška sudedamoji dalis negali būti kartu su tokia pačia neekologiška sudedamąja dalimi;
 - c) perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpiu sudedamoji dalis negali būti kartu su tokia pačia ekologiška arba neekologiška sudedamąja dalimi.

Sudėties reikalavimai

- Tam tikrų produktų ir medžiagų naudojimas perdirbant maistą (*R2018/848 IV, 2.2.*):
 - 2.2.1. Perdirbant maistą gali būti naudojami tik maisto priedai, pagalbinės perdirbimo medžiagos ir neekologiškos žemės ūkio kilmės sudedamosios dalys, kuriuos leidžiama naudoti ekologinėje gamyboje pagal 24 straipsnį arba 25 straipsnį, taip pat 2.2.2. punkte nurodyti produktai ir medžiagos, išskyrus vyno sektoriaus produktus ir medžiagas, kuriems taikomas VI dalies 2 punktas, ir išskyrus mieles, kurioms taikomas VII dalies 1.3 punktas.

Sudėties reikalavimai (R2018/848 IV, 2.2.2.)

- 2.2.2. Perdirbant maistą galima naudoti šiuos produktus ir medžiagas:
 - a) **mikroorganizmų** ir **maisto fermentų preparatus**, paprastai naudojamus perdirbant maistą, jeigu kaip maisto priedus naudotinus maisto fermentus leista naudoti ekologinėje gamyboje pagal 24 straipsnį;
 - b) medžiagas ir produktus, apibrėžtus Reglamento (EB) Nr. 1334/2008 3 straipsnio 2 dalies c punkte ir d punkto i papunktyje, ženklinamus kaip **natūralios kvapiosios medžiagos** arba **natūralūs kvapiųjų medžiagų preparatai** pagal to reglamento 16 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis; *(skaičiuojamos kaip žemės ūkio kilmės žaliavos)*
 - c) **dažiklius mėsai** ir **kiaušinių lukštams** ženklinti pagal Reglamento (EB) Nr. 1333/2008 17 straipsnį;
 - d) **gamtinis dažus** ir **gamtinės padengimo medžiagas virtų kiaušinių**, skirtų pateikti rinkai tam tikru metų laiku, lukštams tradiciškai dažyti puošybos tikslais;
 - e) **geriamąjį vandenį** ir ekologišką arba neekologišką druską (kurios pagrindinė sudedamoji dalis yra **natris** arba **kalio chloridas**), paprastai naudojamą perdirbant maistą;

Sudėties reikalavimai (R2018/848 IV, 2.2.2.):

f) **mineralus** (įskaitant mikroelementus), **vitaminus**, **aminorūgštis** ir **maistines mikromedžiagas**:

- i) jeigu juos naudoti įprastai vartojamuose maisto produktuose **yra tiesiogiai teisiškai privaloma**, t. y. tiesiogiai privaloma pagal Sąjungos teisės nuostatas arba nacionalinės teisės nuostatas, atitinkančias Sąjungos teisę, ir dėl to maistas apskritai negali būti pateiktas rinkai kaip įprastai vartojamas maisto produktas, jeigu jis nėra papildytas tais mineralais, vitaminais, aminorūgštimis ar maistinėmis mikromedžiagomis; arba
- ii) kai tai susiję su maisto produktais, kurie pateikiami rinkai kaip **turintys ypatingų savybių** ar **poveikio**, kiek tai susiję su sveikata ar mityba arba su specifinių vartotojų grupių poreikiais:
 - produktų, nurodytų Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 609/2013 (1) 1 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose atveju
 - produktų, reglamentuojamų pagal Komisijos direktyvą 2006/125/EB

Skaičiavimas (R2018/848 IV, 2.2.4.)

Atliekant 30 straipsnio 5 dalyje nurodytą skaičiavimą taikomos šios taisyklės:

- a) **tam tikri maisto priedai**, kuriuos pagal 24 straipsnį leidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, skaičiuojami kaip žemės ūkio kilmės sudedamosios dalys;
- b) 2.2.2 punkto a, c, d, e ir f papunkčiuose nurodyti preparatai ir medžiagos neskaičiuojami kaip žemės ūkio kilmės sudedamosios dalys;
- c) **mielės ir mielių produktai** skaičiuojami kaip žemės ūkio kilmės sudedamosios dalys.

Maisto produkto receptūra F-008/1 (I)

SERTIFIKUOJAMO MAISTO PRODUKTO RECEPTŪRA
(vienkomponenčiams produktams nepildoma)

Veiklos vykdytojo vardas, pavardė/juridinio asmens pavadinimas: _____

Padalinio pavadinimas (kai aktualu): _____

Produkto pavadinimas: _____

Data: _____

Žemės ūkio kilmės žaliavas (išvardinti pagal kiekį, mažėjimo tvarka). Nurodyti šias žaliavas jei naudojate ir: ekologiškas žemės ūkio žaliavas neekologiškas žemės ūkio kilmės žaliavas maisto priedus, įskaitant nešiklius pažymėtus * Natūralias kvapiąsias medžiagas, natūralius kvapiųjų medžiagų preparatus mieles ir mielių produktus	Kiekis, ekologiškų žemės ūkio žaliavų (kg)	Kiekis, neekologiškų žemės ūkio žaliavų (kg)	% nuo visų žemės ūkio kilmės sudedamųjų dalių		Šalis (-ys), kurioje (-se) užaugintos ekologiškos žaliavos
			Ekologiškų	Neekologiškų	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
			#DIV/0!	#DIV/0!	
Viso kiekis žemės ūkio kilmės žaliavų⁽¹⁾ kg			0,00		
Viso % žemės ūkio kilmės žaliavų kurios yra ekologiškos			#DIV/0!		
Ne žemės ūkio kilmės žaliavas (išvardinti pagal kiekį, mažėjimo tvarka). Nurodyti šias žaliavas jei naudojate:	Kiekis (kg)	E numeris (pildyti maisto priedams), pvz: E300	Funkcija (pildyti maisto priedams), pvz: antioksidantas		

► **Produkto receptūra** | Produkto pavadinimas | Vyno sektoriaus produktų gamyba | Neekologiškos ž.ū. kilmės žali | Maisto prie ... (+) : ◀

*Failo pavadinimas – atitinka produkto pavadinimą. Pvz. ekologiško jogurto su mėlynėmis receptūra.
Būtina pridėti neekologiškų žaliavų specifikacijas.*

Maisto produkto receptūra F-008/1 (II)

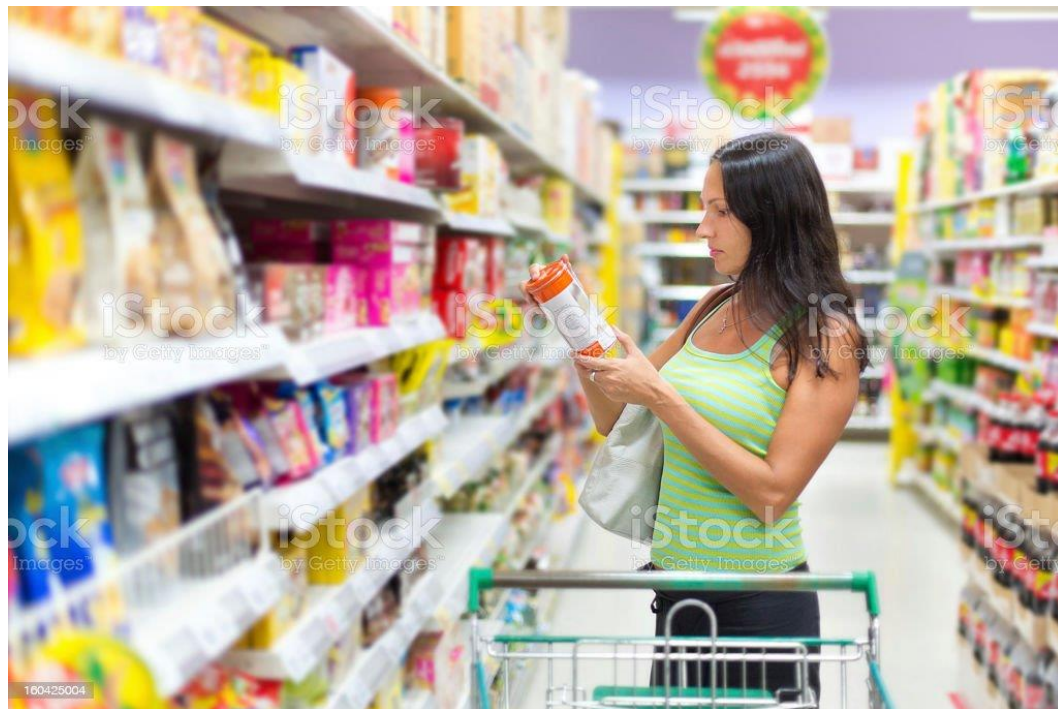
<u>Pagalbinės perdirbimo medžiagos</u> (išvardinti pagal kiekį, mažėjimo tvarka).	Kiekis (kg)	Funkcija, pvz: tirpiklis	
<u>Pagalbinės perdirbimo medžiagos, vyno sektoriaus produktų gamybai</u> (išvardinti pagal kiekį, mažėjimo tvarka).	Kiekis (kg)	Funkcija, pvz: skaidrinimui	
Produkto išeiga, %		Produkto gamybos nuostoliai, %	
<u>Prašome atsakyti į žemiau pateiktus klausimus:</u>	Taip	Ne	Nereikia
Ar turite įrodančius dokumentus (<u>specifikaciją</u> , ženklinimo etitetę ar kt.), kuriuose būtų nurodyta šalis, kurioje užaugintos ekologiškos žemės ūkio kilmės žaliavos?			
Ar turite įrodančius dokumentus (deklaracijas, ženklinimo etiketes ar kt.), kad neekologiškos žemės ūkio kilmės žaliavos, mikroorganizmai, natūralios kvapiosios medžiagos, pagalbinės perdirbo medžiagos nėra <u>GMO</u> , iš GMO pagaminti produktai arba naudojant GMO pagaminti produktai?			
Ar nenaudojate maisto produktų / žaliavų, kurių sudėtyje yra dirbtinių nanomedžiagų ar kurie yra sudaryti iš jų?			

Receptūrų nederinimo priežastys

- Nepridedamos neeko žaliavos specifikacijos ar nepilna specifikacija (pvz: nenurodyta sudėtis)
- Nurodomas netikslus kvapios medžiagos pavadinimas;
- Nenurodomas tikslus neekologiškos žaliavos pavadinimas (pvz. fermentas nenurodant koks / kokie pvz. „Maxilact Super“ fermento preparatas);
- Neteisingai nurodoma šalis (-ys), kurioje (-se) užaugintos ekologiškos žaliavos;
- Nenurodoma fermento (pagalbinės perdirbimo medžiagos) funkcija;
- Nenurodomas maisto priedo E numeris.

Ženklinimas

Ženklinimas (R2018/848 32 str.)

- ES logotipas privalomas (fasuoto ekologiško maisto produktų ženklinimo atveju) (R2018/848 32 str. 1 b) platinant ES rinkoje
- Nenaudojamas perėjimo prie ekologinės gamybos produktų ženklinime
- Nenaudojamas perdirbtiems maisto produktams kurie $\leq 95\%$ yra iš ekologiškų žaliavų (R2018/848 33 str. 1)
- Šalia gali būti naudojami nacionaliniai ir privatūs logotipai (R2018/848 33 str. 5)
- ES logotipas neprivalomas pašarams ženklini bei produktams pagamintiems trečiojoje šalyje.

Logotipai

BioSuisse

Demeter

Naturland

KRAV

Nauja: (R2018/848 V
priedas 1.8. punktas)

Pateiktas kartu su nacionaliniais ar privačiais logotipais, kurie yra žalios, tačiau kitos nei 1.2 punkte nurodyta standartinė spalva, spalvos, ES logotipo spalva gali būti tos pačios nestandartinės spalvos.

ES logotipas *(R2018/848 V priedas)*

- *Matmenys (R2018/848 V priedas 1.7.)*
 - Europos Sąjungos ekologinės gamybos logotipas turi būti bent 9 mm ilgio ir bent 13,5 mm pločio;
 - ilgio ir pločio santykis visada turi būti 1:1,5.
 - Išimtiniais atvejais ant labai mažų pakuočių gali būti naudojamas ne mažesnis kaip 6 mm ilgio logotipas
- *Pastaba. Ženklo matmenys turi būti nurodyti ženklinimo etiketėje ar siunčiamos etiketės elektroniniame laiške.*

Išimtys...

Perdirbto maisto atveju ekologinės gamybos terminai gali būti vartojami (R2018/848 30 str. 5.):

a) prekiniam pavadinime ***ir sudedamųjų dalių sąraše, kai toks sąrašas yra privalomas pagal Sąjungos teisės aktus...***

PVZ. spiritinių gėrimų kategorijai neprivaloma ženklinate pateikti sudedamųjų dalių sąrašą:

Remiantis Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 16 straipsnio 4 dalimi ir 19 straipsniu, ant tam tikrų maisto produktų nereikalaujama teikti sudedamųjų dalių sąrašo. Šiuo atžvilgiu, nereikalaujama teikti sudedamųjų dalių sąrašo ant gėrimų, kurių alkoholio koncentracija, išreikšta tūrio procentais, yra didesnė nei 1,2 %.

EK informacinė maisto ženklinimo sistema:

https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation_en/food_labelling_information_system/start/select-language

Išimtys...

R2018/848 60 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio priemonės, taikomos pagal Reglamentą (EB) Nr. 834/2007 pagamintų ekologiškų produktų atsargoms

Produktai, pagaminti pagal Reglamentą (EB) Nr. 834/2007 iki 2022 m. sausio 1 d., gali būti pateikiami rinkai po tos datos tol, kol baigsis atsargos.

Kitos privalomos nuorodos ženklinant

Kilmės šalies nuorodos (R2018/848 32 str.)

Tais atvejais, kai naudojamas ES ekologinės gamybos logotipas, tame pačiame matomame paviršiuje, kur yra logotipas, nurodoma vieta, kurioje buvo **užaugintos produkto sudėtyje esančios žemės ūkio žaliavos**: (R2018/848 32 str. 2)

- a) — „ES žemės ūkis“, kai **žemės ūkio žaliavos** buvo **užaugintos ES** šalyse;
- b) „ne ES žemės ūkis“, kai **žemės ūkio žaliavos** buvo **užaugintos ne ES**;
- c) „ES ir ne ES žemės ūkis“, kai vienos **žemės ūkio žaliavos** buvo **užaugintos ES**, o kitos – **ne ES šalyse**.

Nurodomas **kontrolės institucijos** ar kontrolės įstaigos, kuri tikrina (kontroliuoja) veiklos vykdytoją, kuris atliko paskutinį gamybos arba paruošimo veiksmą, **kodas**.

Žaliavų kilmės šalies nuorodos **kontrolę vykdyti** kiekvieną kart ženklinant. (R2018/848 32 str. 1. a))

Kilmės šalies nuorodos (R2018/848 32 str. 2)

- atitinkamais atvejais „žemės ūkis“ gali būti pakeisti žodžiu „akvakultūra“, o žodžiai „ES“ ir „ne ES“ gali būti pakeisti arba papildyti šalies pavadinimu arba šalies ir regiono pavadinimu, jeigu visos produktą sudarančios žemės ūkio žaliavos buvo užaugintos toje šalyje ir, jei taikytina, tame regione.
- Nurodant vietą, kurioje buvo užaugintos produktą sudarančios žemės ūkio žaliavos, kaip nurodyta pirmoje ir trečioje pastraipose, gali būti neatsižvelgiama į mažą produkto masės dalį sudarančių sudedamųjų dalių kiekius, jeigu tokių dalių, į kurias neatsižvelgiama, bendras kiekis neviršija 5 % viso mase išreikšto žemės ūkio žaliavų kiekio

Ženklinimo reikalavimai

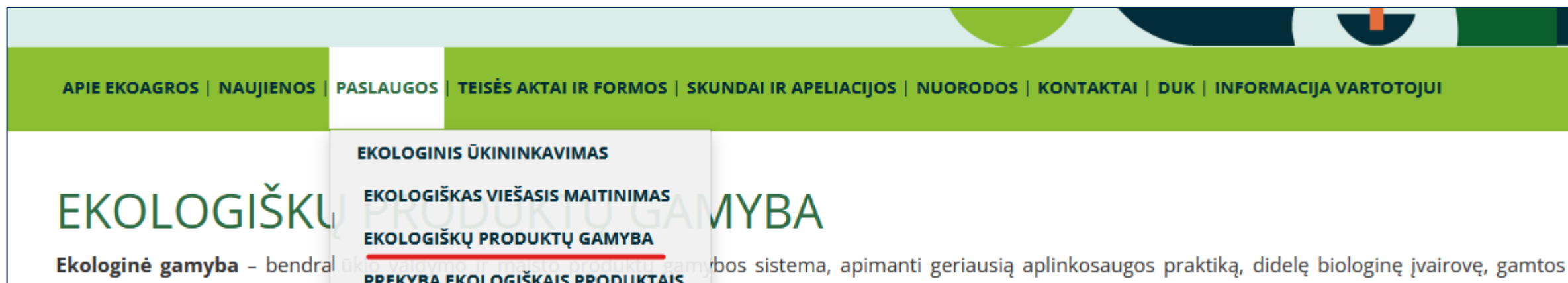
Bendrieji maisto produktų ženklinimo reikalavimai:

<https://vmvt.lt/maisto-sauga/verslui/zenklinimas-ir-reklama/maisto-produktu-zenklinimas>

EK informacinė maisto ženklinimo sistema:

https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation_en/food_labelling_information_system/start/select-language

www.ekoagros.lt

Ženklavimo reikalavimai

www.ekoagros.lt

» PROCEDŪROS

» SERTIFIKATO IŠDAVIMAS UŽSIENIO KALBA

» LEIDIMAI TAIKYTI EKOLOGINĖS GAMYBOS REIKALAVIMŲ IŠIMTIS

» EKOLOGIŠKŲ PRODUKTŲ ŽENKLINIMAS

» Su ekologine gamyba susijusių terminų vartojimas

» Privalomos nuorodos

» Nacionalinio ekologiškų produktų ženklo naudojimas

» Privalomas etikečių derinimas

» Bendrieji maisto ženklavimo reikalavimai

» Ženklavimo klausimynas

Ženklinimo klausimynas

www.ekoagros.lt

✓ Ženklinimo klausimynas

- Ekologiško perdirbto maisto ženklinimo klausimynas.
- Ekologiško vienkomenčio maisto produkto ženklinimo klausimynas.
- Neekologiško perdirbto maisto produkto, turinčio ekologiškų sudedamųjų dalių ženklinimo klausimynas.
- Perdirbtų pašarų ženklinimo klausimynas.
- Augalinės kilmės vienkomenčių maisto produktų, pagamintų perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpiu ženklinimo klausimynas.

EKOLOGIŠKO PERDIRBTO MAISTO ŽENKLINIMO KLAUSIMYNAS

BENDROJI INFORMACIJA

Šis klausimynas skirtas veiklos vykdytojams, ketinantiems pateikti suderinimui VŠĮ „Ekoagros“ (toliau – kontrolės institucija) perdirbto ekologiško maisto ženklinimo etikečių projektus. Prieš siųsdami kontrolės institucijai suderinti ženklinimo etikečių projektus, įsivertinkite savo pateikiamą ženklinimo informaciją atsakydami į pateiktus klausimyno klausimus. Jeigu nors į vieną klausimą atsakysite „Ne“, Jūsų ženklinimo etiketės projekto kontrolės institucija negalės suderinti, nes ji neatitinka nustatytų reikalavimų. Atitinkamai turėtumėte pakoreguoti, kad į visus šio klausimyno klausimus atsakymai būtų „Taip“, ir tik tada teikti kontrolės institucijai suderinimui.

Šis ženklinimo klausimynas netaikomas šiems produktams:

- a) perdirbtiems pašarams;
- b) perdirbtiems maisto produktams, kurių mažiau kaip 95 proc. masės sudaro ekologiškos sudedamosios dalys;
- c) perdirbtiems maisto produktams, kurių pagrindinė sudedamoji dalis yra medžioklės ar žvejybos produktai;
- d) nefasuotiems maisto produktams;
- e) augalų dauginamajai medžiagai;
- f) perdirbtiems maisto produktams, kurie skirti negalutiniam naudotojui, t. y. verslas verslui (ang. business-to-business (B2B)).

Ženklinio klausimynas

PAPILDOMA INFORMACIJA

Siųsdami ženklinimo etikečių projektus suderinimui su kontrolės institucija atkreipkite dėmesį, kad kiekvieno etiketės projekto siųsti nereikia, JEIGU:

- 1. Ketinate suderinti to paties maisto produkto ženklinimo etiketes ir (arba) pakuotes, kuriose skiriasi tik produkto grynasis kiekis, partijos Nr., galiojimo data. Pvz., ekologiškos obuolių sultys 1l, ekologiškos obuolių sultys 500 ml ir pan.*
- 2. Ketinate suderinti etiketės šablono (vienkomponenčiams produktams), kurį naudosite keliems savo sertifikuotiems maisto produktams ženklinti, t. y. tokioje ženklinimo etiketėje nesikeičia veiklos vykdytojo arba platintojo pavadinimas ir kontaktai, kontrolės institucijos kodas, ekologiškų produktų ženklo ir Logotipo išmatavimai, nuoroda į ekologiškumą ir kt. Tokiu atveju pateikite visus tam šablonui numatomus naudoti produktų pavadinimus, jei yra – produkto aprašymą, grynąjį kiekį. Ženklinimo etiketės šablone turi būti grafiškai išdėstyta visa reikalinga informacija, taip pat nurodyta informacija, kuri bus kintanti.*

Klaidos

- Neatitinka reglamento (ES) Nr. 1169/2011 7 str. 1 dalies c punkto ...<Informacija apie maistą neturi klaidinti, visų pirma:....

c) darant užuominą apie ypatingas maisto produkto savybes, nors jos iš tikrųjų yra būdingos visiems tokiems panašiams maisto produktams, ypač specialiai atkreipiant dėmesį į tam tikrų sudedamųjų dalių ir (arba) maistinių medžiagų buvimą ar nebuvimą;...>

(be GMO, be pesticidų)

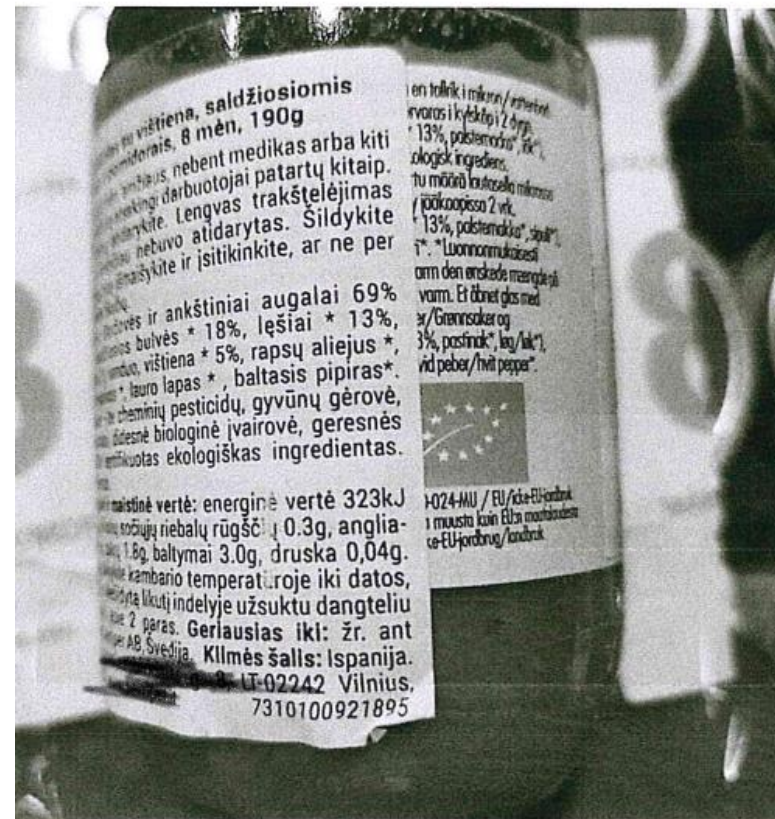
- Reglamentas (EB) Nr. 1234/2007 ... sąvokos „pienas“ ir „pieno produktai“ gali būti taikomos tik jo XII priedo II punkte aprašytiems pieno produktams. Išimties tvarka šis principas netaikytinas apibūdinant produktus, kurių tikslus pobūdis žinomas dėl jų tradicinio vartojimo, ir (arba) kai pavadinimais aiškiai apibūdinama būdinga produkto savybė..

(kokosų pienas, riešutų sviestas)

Klaidos

- Uždengiamas ES logotipas, sertifikavimo įstaigos kodas, ekologiškų žaliavų kilmės šalis,
- Vertime, ekologiškų sudedamųjų dalių sąraše nenurodomos ekologiškos žaliavos

Europos audito rūmų pastabos

89. Atlikus atsekamumo procedūrą nustatyta papildomų faktų, kurie turi neigiamos įtakos kontrolės sistemos patikimumui, kaip antai:

- neteisinga produkto kilmė ekologiniame ženkle (žr. **7 langelį**);
- neišsami kontrolės įstaigos patikrinimo ataskaita, pateikianti nepakankamą patikinimą dėl didelės gamybos ir perdirbimo padalinių dalies skirtingose trečiosiose šalyse (žr. **8 langelį**).

7 langelis. Neteisingos kilmės ekologiniuose ženkluose pavyzdžiai

Dviejų produktų ekologiniame ženkle buvo pateikta neteisinga informacija apie produkto kilmę:

- pita duonos ženklavimas „ES žemės ūkis“ buvo neteisingas, kadangi pagrindinė produkto sudedamoji dalis (kviečiai) buvo iš Moldovos, Ukrainos ir Kazachstano.
- braškių džemo ženklavimas „ES ir ne ES žemės ūkis“ buvo neteisingas, kadangi visos jo žemės ūkio kilmės sudedamosios dalys buvo importuotos ne iš ES (braškės iš Maroko, cukrus – iš Brazilijos).

https://www.ekoagros.lt/media/1/Auopos_Audito_R%C5%ABmu_spacialioji_ataskaita.pdf

Ženklinimo etiketės nederinamos, nes:

- informacija apie sudedamąsias dalis neatitinka patvirtintos receptūros.
- sudedamųjų dalių sąraše nenurodyti ekologiški ingredientai.
- neteisinga nurodyta vieta, kur užaugintos ekologiško produkto sudedamosios dalys.
- prašoma suderinti naujo produkto etiketę, kuris nėra įtrauktas į sertifikatą.
- nenurodyti ekologiškų produktų ženklo ir ES ekologinės gamybos logotipo išmatavimai (ilgis ir plotis).
- produktą ketinama tiekti Lietuvos rinkai, tačiau etiketėje nėra ekologiško produkto ženklo.
- darant užuominą apie ypatingas maisto produkto savybes, kurios būdingos visiems ekologinės gamybos produktams.
- neteisingai įvardinamos natūralios kvapiosios medžiagos.
- ES logotipo ar nacionalinio ženklo išmatavimai, spalva neatitinka reikalavimų.

Klausimai

Ačiū

Viešoji įstaiga „Ekoagros“

K. Donelaičio g. 33, 44240 Kaunas,
Tel. (8 37) 20 31 81,
Faks. (8 37) 20 31 82,
El. p. ekoagros@ekoagros.lt
www.ekoagros.lt